

TAĦRIG GħAT-TMIEN SENA (SKOLA MEDJA)

II-Malti

It-2 Pakkett

bir-Risposti ta' Pakkett n. 1

malti.skola.edu.mt

Daqqa t'id fil-Malti

DaqqatIdFilMalti

A. Silta għall-Istħarriġ

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Kien ilu xitwa jistenna s-sajf u issa li wasal donnu kien se jinqala' minn kollex biex itellfu l-pjaċir. Ibda b'ommu, li riditu bilfors jieħu skoss privatijiet biex għall-eżamijiet tal-Matsec ikun ippreparat. Maths, Physics u Ingħiż. Sagħtejn kull wieħed, darbtejn fil-ġimgħa. Tnax-il siegħa bilqiegħda f'garaxx kollu umdità u riħa ta' kotba li qatt ma nfetħu. U sħabu l-każin jixorbu l-Koka, jitkellmu dwar il-futbol u jsegwu s-suq tat-trasferimenti fuq Studio Sport. (par 1)

U kompli bil-ponot. Kull tliet ijiem Jason kien qed iqum mis-sodda u jimxi sa quddiem il-mera jitlob 'l Alla li ma spuntat lux xi waħda ġidida. Kieku fuq moħħu biss lanqas jimporta wisq. Dawk *jgħattihom* bil-frenża. Il-kiefra taħt għajnejh, fuq il-wardiet ta' wiċċu. Għax, m'għandniex xi ngħidu, hemmhekk ma taħbihom b'xejn. U l-wardiet jibqgħu wardiet imma fuqhom tispicċalek żunżana li tqajjimlek ġismek xewk xewk. (par 2)

Imma meta jintefa' fuq is-saqqu u jibda jaħseb dwar l-isfortuna tiegħu, jiftakar f'Philip. Bla ponta. *He lu*. U jaf imur mat-tfajjiet. Taħsbu ma jonqsu xejn. Imma meta jmur id-dar isib lil ommu fuq siġġu tar-roti. Kienet qed taqsam it-triq u tajruha. U llum spicċat ma tistax iċċaqlaq nofs ġisimha. U l-ħajja nbidlet mil-lejl għan-nhar. Kemm *għaliha* u kemm għal Philip, li spicċa jrid jagħmel affarrijiet li Jason ma **joħlomhomx**. Mur għid lil Jason jaħsel il-platti wara l-ikel! Jew jaħsel l-art, jonxor il-ħwejjeg u jaqlagħhom! (par 3)

U jaħseb ukoll f'Mario. Lanqas Mario ma għandu ponot. U ommu għandha saħħa daqs ġganta u d-dar ma jidhirlux li għandu *inkwiet*. Imma jista' jinsieha li għad xi darba jgħabbi tfajla ħelwa. Għax mhu ħelu xejn. Anzi, ikrah waħx għax għibed għan-naħha t'ommu. U jekk ma jridx jispiċċa waħdu, ikollu jikkuntenta b'xi waħda li tkun kważi weħlet mal-injama tal-ixkaffa. U f'moħħu tiġi Agnes, li bil-mustaċċi li kellha ma kontx taħlef li mhix raġel. (par 4)

(Addatament minn silta meħħuda mill-ktieb "Riħ Isfel" ta' Pierre J. Mejlak.)

Irrispondi fi kliemek dawn il-mistoqsijiet dwar is-silta.

Wieġeb kemm jista' jkun fi kliemek.

1. F'liema żmien tas-sena hija ambjentata l-istorja?

2a. X'kienu l-akbar żewġ problemi li kienu qed jinkwetaw lil Jason?

i.

ii.

3. Għalfejn kien jiddejjaq imur il-privat?

4. Jason kien jiddejjaq l-aktar meta titlagħlu xi ponta fuq ħaddejh. Għaliex?

5. X'kienet il-problema ta' sieħbu Philip?

6. Għaliex skont l-awtur Mario kien isibha diffiċli joħroġ mat-tfajliet?

7. Meta Jason kien jiftakar fil-problemi tal-oħrajn kif kien iħossu?

8. Agħti titlu lil din is-silta.

B. Analizi tas-Silta

1. Agħti kelma waħda li għandha l-istess tifsira bħal:

a. spuntatlux (par 2)	
b. wardiet ta' wiċċu (par 2)	
c. inkwiet (par 4)	

2a. Il-kelma skoss fl-ewwel paragrafu tfisser: _____

b. Ikteb sentenza bil-kelma **skoss** u agħtiha tifsira differenti minn dik tas-silta.

3a. Agħti t-tifsira tal-qawl: **tqajjimlek ġismek xewk xewk** (par 2)

b. Mit-3 paragrafu sib l-idjoma li tfisser **f'ħin qasir** jew **f'daqqa waħda**:

4. ...Philip, li spicċa jrid jagħmel affarrijet li Jason ma **joħlomhomx**.

Il-kelma **joħlomhomx** hija magħmula minn **tliet** elementi grammatikali.

Għid x'inhuma:

joħlom: _____

hom: _____

x: _____

5. Kompli din it-tabella **b'verbi mis-silta**.

	It-Tip	Verb	Mamma / Zokk Morfemiku
0.	kwadritteru:	<i>iċċaqlaq</i>	<i>caqlaq</i>
a.	trilitteru sħiħ:		
b.	xebbiehi:		
c.	moħfi:		
d.	nieqes:		
e.	rumanz:		

6. Għal min qed jirreferi l-pronom meħmuż

a. **hom** fil-kelma **jgħattihom** (par 2): _____

b. **ha** fil-kelma **għaliha** (par 3): _____

C. Grammatika

1a. Aqleb din is-sentenza f'**diskors dirett**:

Mario għarraf lil Frans li jekk ried imur miegħu u ma' sħabu, huma kien se jmorr Għawdex il-Ħadd ta' wara.

1b. Aqleb din is-sentenza f'**diskors indirett**:

“Illum ġej magħna futbol?” staqsa Mario lil Philip.

2. Ikkonjuga dawn il-verbi fil-persuna indikata fil-preżent. Ara l-eżempju.

0.	mar	jien <i>immur</i>
a.	ried	aħna
b.	żar	int
c.	dar	intom
d.	xewwex	hija
e.	ġar	int

3. F'kull sentenza hemm **żball ortografiku**. Aqta' linja taħt il-kelma żbaljata u iktibha tajba fil-ġenb. Segwi l-eżempju.

Eż. Jien inħobb iż-żfin.

inħobb għax ħabb

a. Marija tgħidx kemm fiċċet in-nuċċali.

b. Luka u Ġorġ tgħidx kemm jixxiephu.

4. Agħti tifsira **opposta** tal-kliem b'linja taħtu.

0. Il-kantina mtliet malajr bl-ilma.

Il-Kantina *tħalliet bil-mod mill-ilma.*

a. Jien kuljum immur nilgħab il-futbol.

b. Kulħadd ġie għal-laqqha tal-Kunsill.

c. Jien il-ħin kollu nilgħab fuq il-kompjuter.

d. Hawn Malta, spiss tagħmel ix-xita.

e. Imkien ma ssib tixtri statwa tal-Irxoxt .

5. Għaqquad **il-prepożizzjoni mal-artiklu.**

0. Jason daħal mal-għalliem fis-sala.

a. Ta' Hal Lija jiċċelebraw is-Salvatur waqt li ta' _____ Żabbar jiċċelebraw il-Madonna tal-Grazzja.

b. Dan il-ktieb xtrajtu _____ Belt, waqt li dan il-frawli xtajnieh _____ Siġġiewi.

c. _____ lum għoxrin sena ilu żżewġu ommi u missieri.

d. Is-sajf li ġej se nsiefer _____ żgħażaq ħi tal-parrocċċa.

e. L-istudenti sellmu _____ sħabhom qabel ma telqu lura lejn pajjiżhom.

6. Imla l-vojt **b'avverbji** skont kif indikat fil-parentesi.

0. Għada sejrin naraw il-wirja tal-pitturi l-Mużew tal-Arti. (Avv. taż-żmien)

a. _____ il-knisja fetaħ ġanut ġidid popolari ġafna maż-żgħażaqħ. (Avv. tal-post)

b. Hadd ma tkħajjar jaapplika għall-kompetizzjoni tal-kant _____ żewġ studenti tal-ewwel sena. (Avv. tal-manjiera)

c. _____ tiġi čemplu biex żgur issibuni hawn. (Avv. taż-żmien)

d. Id-Dipartiment tas-Saħħha ġeġġeġ lin-nies inehħu ż-żarbun malli jidħlu _____. (Avv. tal-post)

e. Spiċċajt bqajt ġewwa għaliex _____ iddeċidejt immur nixtri bdiet niežla x-xita. (Avv. tal-manjiera)

7. Poġġi l-punteġġjatura fejn meħtieġ:

a) x'għandu missieri ma staqsa toni

b) mhux tort ta' dan il-vajrus tgħid irrispondiet marija inkwetata l-imgħallem ġabibrilhom li l-kumpanija m'għadx baqgħalha flus biex tħallas il-pagi.

c) kos kif ġarbat id-dinja dal-mikrobu mikroskopiku ġaseb toni

D. i) Qabbel il-qwiel mat-tifsir u niżżej l-ittri fil-kaxxa ta' taħt.

1	Il-fsied īħassar 'l ulied.	a	F'għaqda jew istituzzjoni, jekk min qed imexxi ma jkunx adattat għal dik il-kariga, in-nuqqasijiet tiegħu jinfluwenzaw lil dawk ta' taħtu u kollox imur il-baħar.
2	Bogħod mill-ġħajnejn bogħod mill-qalb.	b	Fil-ħajja importanti li nżommu bilanċ.
3	Iż-żejjed ħu n-nieqes.	c	Meta l-ulied ma jsibux lill-ġenituri li jiggwidawhom u jiddixxiplinawhom, dawn jieħdu r-riħ u jibdew jagħmlu li jridu.
4	Li tiżra' taħsed.	d	Wieħed li jħabrek u jkun bieżel, 'il quddiem is-sagħidju tiegħu jgħiblu riżultati pozittivi.
5	Il-ħuta minn rasha tinten.	e	Biex wieħed iżomm ruħu f'relazzjoni tajba ma' persuna oħra jrid kemm jista' jkun iżomm ruħu viċin dik il-persuna nkella r-relazzjoni ta' bejniethom tibda sejra lura sa ma tispicċċa.

1	2	3	4	5

ii) Ikteb il-qawl li qed jirrapreżentaw dawn l-istampi.

E. Kitba

i. Oħloq żewġ slowgans akkumpanjati minn stampi, ritratti jew tpingija marbutin mat-tema tas-Saħħha b'mod inġenerali (eż-żebi ibbilanċjat, eżercizzju fiziku, iġene u ndafa personali eċċ.) biex il-messaġġ jasal aktar b'saħħtu. Kun kreattiv/a kemm jista' jkun.

Ibqa' b'saħħtek: Kul il-frott u ibqa' attiv

II-MIKROBI HUMA ČKEJKNIN IMMA XORTA TAL-BIŽA'

ŻOMMHOM 'IL BOGHOD PERMEZZ TAL-INDAFA

ii. Ikteb reċensjoni ta' ktieb li qrajt m'ilekx. (200 - 250 kelma)

Introduzzjoni

Introduċi l-ktieb billi tgħid x'jismu min huwa l-awtur u x'generu ta' kontenut fih u t-tēma ewlenija.

Kontenut

Mill-bidu nett tal-kontenut iddefinixxi/iddikjara l-esperjenza tiegħek tal-ktieb.

Għoġbok il-ktieb? Liema partijiet minnu l-aktar li laqtuk? Kien hemm xi karatru li influwenzak? In-nisġa tal-istorja kienet kredibbli? L-emozzjonijiet li jqanqal fik il-ktieb, l-opinjoni tiegħek dwar il-ktieb.

L-istil tal-awtur, deskrizzjonijiet li jqanqlu s-sensi, il-valuri tal-istorja, id-djalogi u l-argumentar. Kif jitqabbel dan il-ktieb ma' kotba oħra tal-istess ġeneru? U dan il-ktieb kif jikkompara ma' kotba oħra tal-istess awtur?

Għeluq

X'inhu l-messaġġ li twassilna din l-istorja jew it-tagħlima/valuri li l-awtur qed jippromwovi.

Opinjoni

Lil min jappella dan il-ktieb? Lil min tirrakkomandah?

Referenza:

<https://www.wikihow.com/Write-a-Scary-Story-for-Kids>

Risposti għat-Taħriġ tal-Pakkett n.1

A. Skema ta' marki - kitba qasira.

IL-GENERU (2)
It-tqassim skont kif jitlob il-ġeneru /2
IL-KONTENUT (5)
L-iżvilupp tal-ideat /3
L-espressjoni u l-lessiku /2
IL-METALINGWA (5)
Il-punteğġatura u l-morfologija /2
L-ortografija /3

B. L-istess bħal taħriġ A.

ii. Qwiel / Idjomi

1	2	3	4	5	6
b	ċ	f	e	d	a

iii. 1. kiesaħ daqs siċċa

2. qisha qarnita
3. daqs bumerin
4. mar lura bħall-granċ
5. bil-pinna u l-klamar
6. niexef qisu bakkaljawa

iv. Eżempju ta' risposti.

1. jisraq mill-ħwienet tar-raħal.
2. beda jgħajjat kemm jiflaħ għall-ġħajjnuna.
3. inbena u żied in-nifs.
4. l-isbaħ ilbies.
5. ma kont naf lil ħadd u ma kontx inħossni kufidenti.
6. ir-registri tal-attendenza tal-klassijiet.

v. Risposti varji

Či. tifel

papra
kelba
qattusa
għasfura
fenka
gidja
xadina

ħamiema
debba
baqra
mtaten
bdabad

ii.

mam ma/ għerq	Trilitteru / Kwadri- litteru	tip
ħaseb	T	shiħ
mexa	T	nieqes
w-s-l	T	xebbiehi
xamm	T	trux
d-ħ-l	T	shiħ
reġa'	T	shiħ
b-k-j	T	nieqes
ħ-b-b	T	trux
mar	T	moħfi
farfar/ ferfer	K	shiħ
wiret	T	xebbiehi
għame I	T	xebbiehi
ċ-p-ċ-p	K	shiħ
s-j-r	T	moħfi
l-ġħ-b	T	shiħ
q-ġħ-d	T	shiħ

- iii. 1. bagħathielha
2. organizzahulhom
3. xtrathielhi
4. sabhielna
5. ħaslithomħha
6. tawhomħom

iv. Orizzontali

1. xogħolhom
 2. nannuwi
 3. kisirha
 4. sraqtu
- Vertikali**
1. kissirhom
 2. daharhom
 3. darhom
 4. martu

v. l-isbaħ
l-aktar importanti

intelligentissimi
bravissimi
l-aqwa re
l-abjad
l-ikbar
l-itqal
l-ifjen

- Či. 1. falz
2. veru
3. veru
4. falz

- ii. 1. Fil-fniek raw sors ta' laħam f'każ ta' nawfraġju.
2. Min jinqabbed seta' jeħel sa ħames snin qdif fuq ix-xwieni.
3. Il-fenek jista' jkun xehbi (griż) jew aħmar.
4. Jintrefa' fuq saqajh ta' wara jxomm l-arja, imbagħad jew jitbaxxa jew jitlaq jiġri.
5. Il-fenka tqatta' ffit suf minn taħt għonqha.
6. Biex ma nimpurtawx mard ġdid li jista' jaffettwa ħażin lill-fenek salvaġġ.
7. Bħala turija ta' rezistenza għall-projbizzjoni tal-kaċċa tiegħi fi zmien il-Kavallieri Risposti varji

D. Komponiment - Kitba twila

IL-GENERU (2)
It-tqassim skont kif jitlob il-ġeneru /2
IL-KONTENUT (13)
L-iżvilupp tal-ideat /5
Is-sekwenza/koerenza u rabta bejn il-partijiet /2
L-istil /1
L-espressjoni u l-lessiku /3
L-eċċellenza fil-kitba /2
IL-METALINGWA (10)
Il-punteğġatura /2
Is-sintassi /2
L-ortografija /4
Il-morfologija /2

